

BEATA M. PARYSIEWICZ

TROSKA DUSZPASTERSTWA RODZIN O MAŁŻEŃSTWO

Dyrektorium duszpasterstwa rodzin w punkcie pierwszym twierdzi, że obowiązek skutecznej troski o małżeństwo ma charakter niezbywalny ze względu na jego wartość dla dobra ludzkości. Kościół rozumie ją jako: 1) zgłębianie prawdy o rodzinie na drodze poznania naturalnego i nadnaturalnego; 2) proklamację Bożej prawdy o małżeństwie świata. Adresatami pomocy Kościoła są: 1) osoby, „które znając wartość małżeństwa i rodziny starają się pozostać im wierni”; 2) osoby, które „w niepewności i niepokoju poszukują prawdy” o małżeństwie i rodzinie; 3) osoby, które „niesłusznie napotykały przeszkody w realizowaniu własnej wizji rodziny (FC 1)”¹. *Dyrektorium*, zgodnie ze swoim tytułem, najczęściej sprawy małżeństwa rozpatruje łącznie z problemami rodziny. Małżeństwu poświęcone są punkty: 22 przygotowanie do małżeństwa; 25-26 dotyczące przygotowania bliższego; 26-36 przygotowania bezpośredniego; punkt 67 o małżeństwach bezdzietnych.

Dyrektorium posługuje się terminami „małżeństwo” i „rodzina” najczęściej łącznie lub odnosi się jedynie do rodziny. Takie podejście sugeruje, że Konferencja Episkopatu Polski traktuje rodzinę jako rzeczywistość szerszą od małżeństwa, zakładając, że zawiera się ono w rodzinie. Aby wykonać zadanie podjęte w tytule należy sprecyzować jakie działania duszpasterstwa można uznać za skierowane w pierwszej kolejności do małżeństwa. Za takie należy uznać to wszystko, co odnosi się do więzi małżeńskiej w sferze: 1) prawnej; 2) materialnej; 2) psychicznej; 3) duchowej; 4) moralnej; 5) religijnej.

Dr hab. BEATA M. PARYSIEWICZ – Katedra Psychopedagogiki Rodziny w Instytucie Nauk o Rodzinie i Pracy Socjalnej KUL; adres do korespondencji: parys@kul.pl

¹ Rada ds. Rodziny Konferencji Episkopatu Polski. *Dyrektorium duszpasterstwa rodzin* (1.05.2003). Warszawa: Fundacja VITA FAMILIAE 2003 (dalej DR) p. 1.

Duszpasterstwo rodzin jest działalnością praktyczną Kościoła, której celem jest udostępnienie małżonkom i rodzicom pełnej prawdy o ich powołaniu w łonie Kościoła „nieomylnie przekazywanej, interpretowanej i odnoszonej do «znaków czasu» przez Urząd Nauczycielski Kościoła”². *Dyrektorium* przedstawia całościową koncepcję działalności Kościoła na rzecz małżeństwa i rodziny, a jego konstrukcja wskazuje, które dziedziny uważa on w tej materii za priorytetowe. *Dyrektorium* precyzyjnie określa jak, kto i w jakim zakresie jest odpowiedzialny za pomoc małżeństwom katolickim oraz jak ma przebiegać przygotowanie do małżeństwa.

Troska duszpasterstwa rodzin o małżeństwo

Dziedziny działalności duszpasterstwa rodzin		
Założenia	Realizacja założeń	Problemy
<p>Wzmocnienie instytucjonalnego wymiaru małżeństwa:</p> <p>1) przez hierarchię kościelną: interwencje polityczne³;</p> <p>2) przez osoby świeckie: formacja polityków i społeczników⁴.</p>	<p>Nauczanie Kościoła⁵: dokumenty Synodu Polskiego⁶; Programy duszpasterskie⁷; Działalność Rady ds. Rodziny KEP (komunikaty), listy, oświadczenia i rezolucje do parlamentu RP oraz Rady Europy⁸;</p>	<p>Dyscyplina udzielania sakramentu małżeństwa:</p> <p>1) udzielanie sakramentu chrztu św. dzieciom w związkach niesakramentalnych lub w wolnych związkach, w których nie występują przeszkody kanoniczne;</p> <p>2) dyskusyjne orzeczenia w sprawie uznania nieważności</p>

² Tamże.

³ Rada ds Rodziny KEP. Informacja na 326. Zebranie Plenarne. Warszawa 17-18 marca 2004 roku. „Sprawy Rodziny” 2004 nr 2(66) s. 57.

⁴ Tamże s. 56.

⁵ Sobór Watykański II. Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes* (7.12.1065). W: Sobór Watykański II. *Konstytucje, dekrety, deklaracje. Tekst polski*. Poznań: Wyd. Pallotinum b.r.w.³ s. 537-620; J a n P a w e ł II. Adhortacja apostołska o zadaniach rodziny chrześcijańskiej *Familiaris consortio* (22.11.1981). W: *Adhortacje apostołskie Ojca Świętego Jana Pawła II*. Kraków: Wydawnictwo Znak 1996 s. 89-208; B e n e d y k t XVI. *Nierozzerwalność wynika z „prawdy o małżeństwie”*. Do Roty Rzymskiej (21.01.2007). „Sprawy Rodziny” 2007 nr 2(78) s. 13-15; Papieska Rada ds. Rodziny. *Małżeństwo i rodzina a wolne związki* (26.07.2000). „Sprawy Rodziny” 2010 nr 1(89) s. 9-46.

⁶ Episkopat Polski. *Powołanie do życia w małżeństwie i rodzinie*. W: *II Synod Plenarny (1991-1999)*. Poznań: Wyd. Pallotinum 2001 s. 29-48.

⁷ Komisja Episkopatu Polski Duszpasterstwa Ogólnego. *Ewangelizacja wspólnoty małżeńskiej i rodzinnej. Program duszpasterski na rok 1993/1994*. Katowice: Wydział Duszpasterski Kurii Metropolitarnej 1993.

<p>Pomoc w rozwoju więzi psychicznej w małżeństwie:</p> <p>1) przygotowanie bliższe (roczna katechizacja przedmałżeńska)¹²;</p> <p>2) bezpośrednie¹³;</p> <p>3) duszpasterstwo małżeństw: katecheza małżonków, parafialne rekolekcje rodzinne¹⁴.</p>	<p>Spotkanie z duszpasterzem w kancelarii przed ślubem;</p> <p>Wykorzystywanie „kołody” do sformalizowania wolnych związków lub małżeństw po kontrakcie cywilnym;</p> <p>Wykorzystanie chrztu dziecka do sformalizowania wolnych związków lub małżeństw po kontrakcie cywilnym;</p> <p>Działania Stowarzyszenia Rodzin Katolickich⁹;</p> <p>Program katechezy parafialnej młodzieży szkół ponadgimnazjalnych¹⁵;</p> <p>Propagowanie spotkań w ramach „dialogu małżeńskiego”¹⁶;</p> <p>Propagowanie ruchu Domego Kościoła¹⁷;</p> <p>Program formacyjny dla małżonków i rodziców¹⁸;</p>	<p>małżeństwa¹⁰;</p> <p>3) udzielanie sakramentu osobom bez żywej wiary;</p> <p>4) brak systematycznych i skutecznych działań na rzecz nierozzerwalności – brak stowarzyszeń prawników działających na rzecz obrony instytucji małżeństwa¹¹.</p> <p>Duszpasterstwo rodzin nie posiada prawnie skutecznych narzędzi do obrony nierozzerwalności rodziny.</p>
--	--	---

⁸ Np. *Oświadczenie Prezydium Konferencji Episkopatu Polski wobec „ideologicznej” ustawy o równości płci* (22.04.04). „Sprawy Rodziny” 2004 nr 2(66) s. 63-64.

⁹ Bp P. L i b e r a. *Rola Stowarzyszenia Rodzin Katolickich w bitwie o rodzinę. Homilia na XX-lecie Stowarzyszenia* (29.09.2009). „Sprawy Rodziny” 2009 nr 4(88) s. 51-55.

¹⁰ B e n e d y k t XVI. *Do członków Trybunału Roty Rzymskiej* (29.01.2010). „Sprawy Rodziny” 2010 nr 2(90) s. 21.

¹¹ J. K u ł a c z k o w s k i. *Spółeczne prawodawstwo w Polsce wobec nierozzerwalności małżeństwa a duszpasterstwo rodzin*. „Studia nad Rodziną” [UKSW] 2006 nr 1-2(18-19) s. 54-55.

¹² DR 24; Krajowy Ośrodek Duszpasterstwa Rodzin. *Aktualne zadania Duszpasterstwa Rodzin w Polsce* (1.03.2008). „Sprawy Rodziny” 2008 nr 2(82) s. 43-44.

¹³ DR p. 27-35.

¹⁴ Bp S. S t e f a n e k. *O strategię duszpasterstwa rodzin. Tekst przygotowany na 336 zebranie plenarne KEP Poznań, 23-24 czerwca 2006*. „Sprawy Rodziny” 2006 nr 3(75) s. 34-45.

¹⁵ Rada ds. Rodziny Konferencji Episkopatu Polski. *Program duszpasterstwa katechetycznego w parafii nr az-p4-04. „Przypatrzcie się powołaniu waszemu”* (23.04.2004). „Sprawy Rodziny” 2004 nr 2(66) s. 27-42. Rada ds. Rodziny Konferencji Episkopatu Polski. Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski. *Decyzja o zatwierdzeniu programu duszpasterstwa katechetycznego w parafii dla całej Polski* (23.04.2004). „Sprawy Rodziny” 2004 nr 2(66) s. 42.

¹⁶ http://www.spotkaniamalzenskie.pl/pl/wiecej_o_spotkaniach.

¹⁷ http://www.domowy_kosciol.diecezja.torun.pl/index.php?w=11; G. i J. A n d r u s z k i e w i c z. *Formacja Domego Kościoła szansą postępowania małżeństw w Katolickim Poradnictwie Rodzinnym*. „Sprawy Rodziny” 2007 nr 1(77) s. 70.

	<p>Np. Ruch rodzin szensztackich¹⁹; Propagowanie literatury na temat więzi małżeńskich; Katolickie strony internetowe; Działalność poradnictwa małżeńskiego; Działalność mediów katolickich: audycje radiowe, telewizyjne na rzecz rozwoju więzi małżeńskich; miesięczniki (np. Familia); Sympozja naukowe (parafialne, diecezjalne, uniwersyteckie) na temat małżeństwa katolickiego; Badania dotyczące rozwoju i kondycji małżeństw katolickich (placówki naukowe).</p>	<p>W większości parafii, wbrew zaleceniom, przygotowanie do małżeństwa ma formę „skróconej katechizacji” – 10 spotkań²⁰; Niedostateczna opieka kapłańska nad kręgami rodzin; Brak systematycznej katechezy małżonków i rekolekcji rodzinnych.</p>
<p>Pomoc w rozwoju więzi sakramentalnej: 1) przygotowanie bliższe; 2) bezpośrednie, liturgiczne; 3) uczenie modlitwy małżeńskiej²¹; 4) regularna katecheza małżonków²²; 5) rekolekcje parafialne o tematyce sakramentu małżeństwa, jego świętości i nierozzerwalności²³; 6) rozwój duchowości małżeńskiej²⁴.</p>	<p>Instrukcje (I-III) Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa; Listy Episkopatu Polski na niedziele Świętej Rodziny²⁵; Wskazania pastoralne na rok duszpasterski²⁶;</p>	<p>Brak spójności w przygotowaniu do małżeństwa, lekcje-</p>

¹⁸ W. J a n k o w s k i. *Program formacyjny dla małżonków i rodziców*. „Studia nad Rodziną” 10:2006 nr 1-2 (18-19) s. 119-127.

¹⁹ <http://sistes.Google.Com/site/trojmiastoszensztat/Home/ruch-szensztacki>

²⁰ DR 26.

²¹ B e n e d y k t XVI. *Bóg jest miłością i dawcą życia. Ze spotkań z biskupami szwajcarskimi (9.11.2006)*. „Sprawy Rodziny” 2007 nr 2(78) s. 8.

²² Międzynarodowa Rada ds. Katechezy. *Katecheza dorosłych we wspólnocie chrześcijańskiej* (1990). Kraków 2001; Rada ds. Rodziny KEP. *Ustalenia na Posiedzeniu Rady oraz Diecezjalnych Duszpasterzy Rodzin i Doradców Życia Rodzinnego w Warszawie 19 i 20 maja 2008 r.* „Sprawy Rodziny” 2008 nr 2(82) s. 36.

²³ Tamże.

²⁴ K. K o t z. *Nowe wyzwanie dla małżeństw – nowa formuła obrony rodziny*. „Sprawy Rodziny” 2006 nr 1(76) s. 79-82.

²⁵ Episkopat Polski. *List na niedzielę Świętej Rodziny 31.12.2006. Przypatrzcie się powołaniu waszemu (1 Kor 1, 26)*. „Sprawy Rodziny” 2007 nr 1(77) s. 32-38.

	Materiały dla narzeczonych; Pielgrzymki małżeństw i rodzin na Jasną Górę ²⁷ ; Odnawianie ślubów małżeńskich ²⁸ .	ważenie wskazań przewidzianych w dokumentach ²⁹ : 1) „Zaliczanie” nauk jednocześnie; 2) Wystawianie zaświadczeń osobom nieuprawnionym (które nie ukończyły przygotowania); 3) Nierespektowanie czasu koniecznego do rzetelnego przygotowania ³⁰ ; 4) Brak duszpasterstwa małżeństw; 5) Brak pomocy do rozwoju duchowości małżeństwa; 6) Brak współpracy między duszpasterzami a pracownikami poradni rodzinnych; 7) Dopuszczenie do sakramentu osób bez żywej wiary.
Pomoc w rozwoju więzi moralnej: 1) przygotowanie dalsze: szacunek dla życia, szacunek dla osoby jako dziecka Bożego; 2) przygotowanie bliższe: szacunek dla więzi sakramentalnej; 3) rekolekcje parafialne; 4) rozwój duchowości małżeństwa.	Formacja sumień: Listy pasterskie biskupów; Ruch czystych serc ³¹ ; „Rachunek sumienia dla małżonków”; Formacja spowiedników ³² ; Rekolekcje dla małżonków; Popularyzowanie nauki moralnej HV; EV przez media katolickie; Książki o tematyce małżeńskiej.	Obniżenie autorytetu Kościoła wyrażające się w: 1) Kwestionowaniu uprawnień Kościoła w sprawach moralności małżeńskiej; 2) Lekceważeniu obowiązujących nakazów; 3) Nadmiernym akcentowaniu psychologiczno-społecznej argumentacji na rzecz

²⁶ M. R a c i ń s k i, A. T u l e j. *Wskazania pastoralne na rok duszpasterski 2006/2007 „Przypatrzmy się powołaniu naszemu” (1 Kor 1, 26) w Archidiecezji Warszawskiej.* „Sprawy Rodziny” 2007 nr 1(77) s. 43-45.

²⁷ Rada ds. Rodziny KEP i wiosenna sesja duszpasterstwa rodzin w Sulejówku (28-29.05.2007). „Sprawy Rodziny” 2007 nr 3(79) s. 56.

²⁸ Rada ds. Rodziny KEP i Krajowy Ośrodek Duszpasterstwa Rodzin. *Sprawozdanie z działalności w roku 2009.* „Sprawy Rodziny” 2010 nr 2(90) s. 42.

²⁹ J. B u x a k o w s k i. *Przygotowanie do duszpasterstwa rodzin w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie.* „Sprawy Rodziny” 2007 nr 2(78) s. 79.

³⁰ S. P a l u s z e w s k i. *Szanse skutecznego przygotowania do sakramentu małżeństwa.* „Sprawy Rodziny” 2009 nr 4(88) s. 78-79.

³¹ Rada ds. Rodziny Konferencji Episkopatu Polski. *Aktualne sprawy Duszpasterstwa Rodzin (8.12.2009).* „Sprawy Rodziny” 2010 nr 1(89) s. 61-62 (59-62); S t e f a n e k. *O strategię duszpasterstwa rodzin* s. 43.

³² Papieska Rada ds. Rodziny. *Vademecum dla spowiedników o niektórych zagadnieniach moralnych dotyczących życia małżeńskiego (12.02.1997).* Łomianki: Instytut Studiów nad Rodziną 1997.

		rozwiązań moralnych z pominięciem argumentów wiary; 4) Niespójna polityka wobec osób publicznie naruszających wymagania chrześcijańskiej moralności (prawo do pochówku, obecność dostojników Kościoła na ślubach, pogrzebach osób publicznie naruszających nakazy moralne).
Pomoc w rozwoju więzi społecznej i kulturowej ³³ : organizacja życia parafialnego	Katecheza dorosłych ³⁴ ; Stowarzyszenia Małżeństw Katolickich; Działalność Akcji Katolickiej; Program „Parafia 2000”; Promowanie tradycji katolickiej jako wartości kulturowej przez media	Brak tradycji organizowania życia parafialnego w oparciu o małżeństwo i rodzinę – realizacja duszpasterstwa w modelu katechizacji stanowej (dzieci, młodzież, dorośli)
Pracownicy duszpasterstwa		
Założenia	Realizacja założeń	Problemy
Hierarchia ³⁵ : formacja podstawowa formacja ciągła ³⁶	W ramach formacji podstawowej: zagadnienia małżeństwa w programie seminarium ³⁷ ; W ramach formacji ciągłej: 1) Studia podyplomowe (studia doktoranckie, terapeutyczne);	1) Zbyt mało specjalistów przygotowanych do pracy z małżeństwami (najczęściej w diecezji jest jeden ksiądz po studiach doktoranckich z duszpasterstwa rodzin); 2) Traktowanie pracy z małżeństwami jako drugorzędnej wobec katechizacji szkolnej;

³³ K n o t z. *Nowe wyzwanie dla małżeństw – nowa formuła obrony rodziny* s. 75-78; W. K a w e c k i. *Kultura w strategii troski o rodzinę*. „Sprawy Rodziny” 2006 nr 3(75) s. 92-105.

³⁴ B. G. K w i a t k o w s k i. *Nowa forma katechezy dorosłych w diecezji płockiej* (23.05.2006). „Sprawy Rodziny” 2006 nr 3(75) s. 49-53.

³⁵ Kongregacja ds. Wychowania Katolickiego. *Wskazania na temat formacji seminarzystów odnośnie problemów związanych z małżeństwem i rodziną* (19.03.1995). W: Posoborowe dokumenty Kościoła Katolickiego o małżeństwie i rodzinie. T. 2. Red. K. Lubowiecki. Kraków: Wydawnictwo M 1999 s. 127-149; M. S a j. *Stolica Apostolska o formacji przyszłych duszpasterzy małżeństw i rodzin*. „Sprawy Rodziny” 2009 nr 2(86) s. 70.

³⁶ Rada ds. Rodziny Konferencji Episkopatu Polski. *Aktualne sprawy Duszpasterstwa Rodzin* (8.12.2009) s. 61.

³⁷ Rada ds. Rodziny Konferencji Episkopatu Polski. *Służyć prawdzie o małżeństwie i rodzinie* (19.06.2009). Warszawa–Tarnów: Biblos 2009; o wprowadzeniu w 1970 r. do wyższego seminarium duchownego wykładu z teologii rodziny zob.: B u x a k o w s k i. *Przygotowanie do duszpasterstwa Rodzin w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie* s. 73-74.

	2) Drugi fakultet (INOR, pedagogika); 3) Praca na rzecz ruchów małżeńskich i rodzinnych; 4) Rekolekcje kapłańskie z elementami warsztatowymi ³⁸ .	3) Rozproszenie wiedzy na temat małżeństwa w kształceniu seminarzystów; 4) Lekceważący stosunek kapłanów do przygotowania do małżeństwa (jakość wygłaszanych katechez); 5) Brak wykorzystania przygotowanych pomocy do pracy w parafii (ds. programów duszpasterskich).
Świeccy	1) Zaangażowanie: naukowcy, doradcy życia rodzinnego, prawnicy, lekarze ds.; 2) Formacja: rekolekcje dla pracowników DR; 3) Przygotowanie merytoryczne: diecezjalne studium małżeństwa i rodziny; INOR	Mało rozbudowane struktury parafialnego DR, brak zespołów parafialnych ds. rodziny; Brak godziwego wynagrodzenia ³⁹ .
Strategia duszpasterstwa		
Założenia	Realizacja założeń	Problemy
Negatywna: obrona, polemika	Interpelacje, oświadczenia EP, instrukcje, wskazania	
Pozytywna: edukacja, promocja, lobbying	Nauczanie Kościoła, katechizacja, działalność naukowa	Zbyt mało działań wyprzedzających o charakterze wychowawczym
Typ działań		
Założenia	Realizacja założeń	Problemy
Interwencyjne	Listy pasterskie, komunikaty EP, interpelacje, oświadczenia, protesty itp.	Niska percepcja wśród wiernych
Systemowe	Nauczanie: dokumenty kościelne, listy pasterskie, podręczniki ⁴⁰	Niska percepcja wśród wiernych

³⁸ Rada ds. Rodziny KEP i Krajowy Ośrodek Duszpasterstwa Rodzin. *Sprawozdanie z działalności w roku 2009* s. 48.

³⁹ S t e f a n e k. *O strategię duszpasterstwa rodzin* s. 39.

⁴⁰ A. S a r m i e n t o. *Małżeństwo chrześcijańskie. Podręcznik teologii małżeństwa i rodziny*. Kraków: Wydawnictwo M 2002 s. 451. Papieska Rada ds. Rodziny. *Małżeństwo i rodzina a wolne związki*. „Sprawy Rodziny” 2010 nr 1(89) s. 9-45.

Ranga działań		
Założenia	Realizacja założeń	Problemy
Priorytetowe	Obrońca prawidłowej definicji małżeństwa; Ochrona nierozzerwalności małżeństwa; Promocja życia małżeńskiego w oparciu o ideał miłości chrześcijańskiej	Znacząca część kapłanów traktuje pracę z małżeństwami za dziedzinę duszpasterstwa rodzin; Brak dostatecznej promocji całościowej wizji małżeństwa jako Kościoła domowego; Niewystarczające finansowanie działalności DR
Całościowe	Wielobranżowe Poradnie Rodzinne; Centrum Pomocy Rodzinie; Centrum Służby Rodzinie ⁴¹	Mała znajomość ich działalności wśród wiernych

Przedstawione zestawienie wskazuje, że zalecenia zawarte w nauczaniu Kościoła są podejmowane i realizowane na wszystkich poziomach. Powstaje pytanie, dlaczego działania nie mają waloru skuteczności. Jerzy Buxakowski, pionier polskiego duszpasterstwa rodzin twierdzi, że mamy do czynienia z chaosem polegającym na nieprzestrzeganiu zasad subsydiarności (pomocniczości) i solidarności w działaniu duszpasterstwa rodzin. Zasady te wyrażają się w regułach: „1) prawo i obowiązek określania ogólnej strategii («co należy robić?»), czyli określanie celów ściśle doktrynalnych, ogólnych dyrektyw i misji wykonawczych oraz nadzór nad ich wypełnianiem, to zakres działań najwyższej instancji kościelnej (papieskiej i biskupiej)”; 2) taktyka («jak należy organizować?»), a więc ustalenie wspólnotowych planów katechizacji, organizowanie szkoleń apostołatu świeckich i ich upoważnianie do realizowania wytyczonych przez w/w instancję hierarchii kościelnej należy do diecezjalnych lub ewentualnie rejonowych i dekanalnych duszpasterzy rodzin i do najbliższych świeckich współpracowników. To może mieć zastosowanie w dekanacie lub rejonie, np. w uzgadnianiu ram tzw. Skróconej katechizacji przedmałżeńskiej (ale dla tych tylko, którzy dla poważnych przyczyn nie mogą ukończyć pełnej katechizacji); 3) natomiast to, co najważniejsze, czyli wykonawstwo («gdzie, kiedy, kto?»), należy do duszpasterzy parafialnych i do upoważnionych przez misję kościelną świeckich doradczyń i doradców poradnictwa rodzinnego oraz możliwie jak najszerszej grupy świeckiego apostołatu rodzin. [...]»⁴². Nie odmawiając pewnej słuszności cytowa-

⁴¹ Rada ds. Rodziny Konferencji Episkopatu Polski. *Aktualne sprawy Duszpasterstwa Rodzin* (8.12.2009) s. 62.

⁴² B u x a k o w s k i. *Przygotowanie do duszpasterstwa rodzin w Wyższym Seminarium*

nym poglądom wydaje się, że główna przyczyna ograniczonej skuteczności duszpasterstwa rodzin leży w szczupłości sił i środków skierowanych do organicznej pracy z rodzinami. Duszpasterstwo rodzin, jako działalność priorytetowa Kościoła, jest zadaniem nowym. Opieka duszpasterstwa rodzin nad małżeństwem ma walor systematyczności przede wszystkim od zaangażowania na rzecz rodziny przez Jana Pawła II, chociaż nie należy lekceważyć wkładu Piusa XI czy Pawła VI. Dotychczasowa pomoc na rzecz małżeństw katolickich cechuje się pewnym niezdecydowaniem. Na poziomie rozwiązań doktrynalnych, nauki o małżeństwie katolickim problem ma właściwe opracowanie. Jednak praca z małżeństwami na terenie parafii często ma wymiar szczątkowy lub nie ma jej wcale. Brak zrozumienia dla problematyki małżeńskiej u części proboszczów, osób odpowiedzialnych za życie parafialne, nie pozwala na przyjęcie właściwej strategii pracy parafialnej na rzecz małżeństwa. Należy jednak stwierdzić, że postępy są coraz bardziej zauważalne. Rośnie też, chociaż nazbyt powolnie, grupa księży specjalistów, którzy coraz skuteczniej animują pracę na rzecz małżeństwa. Na koniec należy też dodać, że Kościół jest obecnie jedyną instytucją życia społecznego, która staje w obronie życia małżeńskiego prowadzonego w oparciu o normę personalistyczną i uzyskuje pozytywne rezultaty.

*

Artykuł systematyzuje wiedzę na temat działań duszpasterstwa rodzin na rzecz małżeństwa katolickiego. Działania duszpasterstwa rodzin odniesiono do więzi małżeńskiej w sferze: prawnej, materialnej, psychicznej, duchowej, moralnej i religijnej. Aktywność duszpasterstwa rodzin rozpatrzono w trzech aspektach: założeń w odniesieniu do pomocy wobec małżeństwa, ich realizacji oraz głównych problemów, jakie pojawiają się w pracy na rzecz małżeństwa.

BIBLIOGRAFIA

- B i e l e Ń R.: Duszpasterstwo rodzin we współczesnej Polsce. Uwarunkowania – zadania – prognozy. Lublin: RW KUL 2001.
- B u x a k o w s k i J.: Wprowadzenie do teologii duszpasterstwa rodzin. Pelplin: Wydawnictwo Diecezji Pelplińskiej „Bernardinum” 1999.
- Duszpasterstwo a wyzwania XXI wieku. Materiały z Sympozjum Pastoralistów Polskich 22-24 kwietnia 2001. Red. J. Ostrowski. Kielce: Jedność 2001.

- Episkopat Polski. Powołanie do życia w małżeństwie i rodzinie. W: II Synod Plenarny (1991-1999). Poznań: Pallotinum 2001 s. 29-48.
- J a n P a w e ł II. Adhortacja apostolska o zadaniach rodziny chrześcijańskiej *Familiaris consortio* (22.11.1981). W: Adhortacje apostolskie Ojca Świętego Jana Pawła II. Kraków: Wydawnictwo Znak 1996 s. 89-208.
- J a n k o w s k i W. Program formacyjny dla małżonków i rodziców. „Studia nad Rodziną” 10:2006 nr 1-2(18-19) s. 119-127.
- Komisja Episkopatu Polski Duszpasterstwa Ogólnego. Ewangelizacja wspólnoty małżeńskiej i rodzinnej. Program duszpasterski na rok 1993/1994. Katowice: Wydział Duszpasterski Kurii Metropolitarnej 1993.
- Kongregacja ds. Wychowania Katolickiego. Wskazania na temat formacji seminarzystów odnośnie problemów związanych z małżeństwem i rodziną (19.03.1995). W: Posoborowe dokumenty Kościoła Katolickiego o małżeństwie i rodzinie. T. 2. Red. K. Lubowiecki. Kraków: Wydawnictwo M 1999 s. 127-149.
- Międzynarodowa Rada ds. Katechezy. Katecheza dorosłych we wspólnocie chrześcijańskiej (1990). Kraków 2001.
- Papieska Rada ds. Rodziny. Małżeństwo i rodzina a wolne związki (26.07.2000). „Sprawy Rodziny” 2010 nr 1(89) s. 9-46.
- Papieska Rada ds. Rodziny. *Vademecum* dla spowiedników o niektórych zagadnieniach moralnych dotyczących życia małżeńskiego (12.02.1997). Łomianki: Instytut Studiów nad Rodziną 1997.
- Rada ds. Rodziny Konferencji Episkopatu Polski. Dyrektorium duszpasterstwa rodzin (1.05.2003). Warszawa–Tarnów: Fundacja VITA FAMILIAE 2003.
- Rada ds. Rodziny Konferencji Episkopatu Polski. Program duszpasterstwa katechetycznego w parafii nr AZ-p-4-04/. „Przypatrzcie się powołaniu waszemu (23.04.2004). „Sprawy Rodziny” 2004 nr 2(66) s. 27-42.
- Rada ds. Rodziny Konferencji Episkopatu Polski. Służyć prawdzie o małżeństwie i rodzinie (19.06.2009). Warszawa–Tarnów: Biblos 2009.
- S a r m i e n t o A.: Małżeństwo chrześcijańskie. Podręcznik teologii małżeństwa i rodziny. Kraków: Wydawnictwo M 2002 s. 451.
- Sobór Watykański II. Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes* (7.12.1965). W: Sobór Watykański II. Konstytucje, dekryty, deklaracje. Tekst polski. Poznań: Wydawnictwo Pallotinum b.r.w.³ s. 537-620.

THE FAMILY PASTORATE'S CARE FOR THE MARRIED COUPLE

S u m m a r y

The article systemizes the knowledge about actions taken by the family pastorate for the Catholic married couple. The actions are referred to the marital bond in the legal, material, psychological, spiritual, moral and religious spheres. They are considered in three aspects: assumptions about help towards the couple, their realization and the main problems that appear in the work for the married couple.

Translated by Tadeusz Kartowicz

Słowa kluczowe: duszpasterstwo rodzin, małżeństwo, strategia pomocy.

Key words: family pastorate, married couple, strategy of aid.